

Taalbeleid Sint-Janslyceum

Inhoud

1	Voorwoord	1
2	Visie / doelen	2
3	Evaluatie van de huidige situatie.....	3
4	Beleidsvoornemens voor 2016.....	3
4.1	Referentieniveaus	3
4.2	Boek in je tas.....	4
4.3	Taalverzorgingskaart.....	4
4.4	Consensus over mondelinge presentaties en voor werkstukken.....	5
4.5	Grammaticaonderwijs.....	5
5	Coördinatie en implementatie van het beleid	6

1 Voorwoord

Binnen het talenbeleid onderscheiden we twee grote componenten: *taalbeleid* over Nederlandse taalvaardigheid bij alle vakken en *taalvakkenbeleid* over de wijze waarop we verschillende talen aanbieden. Deze tekst behandelt taalbeleid en niet het taalvakkenbeleid. Het taalvakkenbeleid zal wel aan moeten sluiten op het taalbeleid.

De hier gepresenteerde eerste aanzet tot een taalbeleid omvat

1. te bereiken referentieniveaus in Nederlandse taalvaardigheid
2. ondersteuning voor leerlingen met achterstanden in de Nederlandse taalvaardigheid
3. taalgericht vakonderwijs in alle vakken
4. het grammatica onderwijs (nader uit te werken in het *taalvakkenbeleid*)

Ad 1.

Met de invoering van de wet 'Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen' ligt er voor de school de taak de leerlingen op het vereiste niveau te brengen. De referentieniveaus voor taal (en rekenen) zijn ingesteld om een doorlopende leerlijn tussen de verschillende sectoren te kunnen realiseren voor deze vakken, zodat een doorstroming zonder problemen verloopt. Het gaat hier zowel om de overstap van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, als van voortgezet onderwijs naar vervolgonderwijs als MBO, HBO en universiteiten.

De volgende referentieniveaus taalvaardigheid zijn gepubliceerd:

Niveau	Fundamentele kwaliteit	Drempel
1F en 1S	Eind primair onderwijs	Van po naar vo
2F	Eind vmbo en mbo-2 en mbo-3	Van vmbo naar mbo of havo en van mbo-3 naar mbo-4
3F	Eind mbo-4 en havo	Van havo en mbo-4 naar ho
4F	Eind vwo	van vo naar wo

(bron: http://www.taalenrekenen.nl/ref_niveaus_taal/niveauopbouw/)

De examens voor Nederlands worden geïkt aan de referentieniveaus. Dit betekent dat de teksten gebruikt in het examen en de vraagstellingen op niveau 2F (mavo), 3F (havo), 4F (vwo) zullen zijn. Het ligt in de lijn der verwachting dat ook de teksten van andere vakken geïkt zullen worden aan de referentieniveaus 2F, 3F en 4F.

2 Visie / doelen

De Nederlandse taalvaardigheid is een basisvaardigheid die ook in andere vakken een succesfactor kan zijn. Niet goed kunnen lezen vormt een belemmering bij alle vakken.

De schooltaal is complexer dan de dagelijkse omgangstaal van de leerlingen. Een klein voorbeeld: bij het afnemen van enquêtes onder leerlingen is er in de meeste klassen wel minstens één leerling die vraagt wat het woord “sympathiek” betekent.

Leerlingen hebben last van hun zwakke beheersing van de schooltaal, niet alleen bij het vak Nederlands maar bij alle vakken. Alle vakdocenten kunnen in hun vakles een bijdrage leveren aan de taalontwikkeling van de leerlingen. De verantwoordelijkheid van taalvaardigheden ligt immers bij iedere docent. In die zin is iedere docent óók een taaldocent.

Het voeren van een taalbeleid moet leiden tot een verbetering van de schoolprestaties. Alle leerlingen worden daarbij gestimuleerd om een zo hoog mogelijk taalniveau te bereiken.

Taalbeleid concentreert zich dus niet alleen op het behalen van het examen Nederlands. Een gezamenlijke aanpak zal meer succes oogsten dan een concentratie binnen de lessen Nederlands alleen.

Taalbeleid maken we samen en zal vruchten afwerpen naarmate meer docenten aandacht gaan besteden aan de taalvaardigheid van leerlingen bij hun vak.

3 Evaluatie van de huidige situatie

Referentieniveaus taalvaardigheid

De instrumenten *Diatekst* en *Diawoord* worden tot nu afgenomen op drie momenten:

- begin brugklas;
- eind brugklas;
- eind derde klas.

Extra ondersteuning

In de brugklas starten na de herfstvakantie drie blokken van zeven steunlessen. Leerlingen worden geselecteerd voor steunles spelling en tekstbegrip door de resultaten van de testen en op advies van de docenten Nederlands. De effectiviteit van deze steunlessen wordt wisselend beoordeeld.

In april 2014 ging een pilot van start voor taalzwakke leerlingen (geselecteerd door resultaten *Diatekst*/-woord). De leerlingen werkten zelfstandig aan extra Nederlands via het digitale materiaal van Nieuw Nederlands, de methode die ook in de lessen wordt gebruikt.

Boek in je tas

Docenten Nederlands zijn in 2015/2016 begonnen om de leerlingen in de onderbouw meer tijdens de les te laten lezen. De leerlingen zorgen dat ze een leesboek in hun tas hebben zitten. Op een 'verloren' moment of aan het begin of einde van de les, krijgen de leerlingen de gelegenheid om te lezen in hun meegenomen boek. Ook andere vakken zijn bereid om dit in de praktijk te gaan brengen.

Inspectieoordeel

De onderwijsinspectie heeft aangegeven dat de school nog meer gebruik moet gaan maken van diagnostische toetsen bij de kernvakken, o.a. ook bij Nederlands in leerjaar 2.

4 Beleidsvoornemens voor 2016

4.1 Referentieniveaus

Het streven is om de leerlingen vóór het examenjaar op het eindtaalniveau te krijgen.

Bij beslissingen over de overgang wordt het referentieniveau Nederlandse taalvaardigheid als factor meegewogen.

Beleid wordt om de instrumenten *Diatekst* en *Diawoord* vanaf 2016/2017 **ook in de tweede klas** te gaan inzetten.

De resultaten worden in Magister gezet, liefst via een automatische koppeling en anders door de vakdocent zelf. De vakdocent Nederlands is verantwoordelijk voor het identificeren van de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben op grond van hun score.

Leerlingen die niet op niveau zijn krijgen via hun eigen vakdocent Nederlands extra ondersteuning aangeboden. Dit wordt bij voorkeur digitaal aangeboden (bij voorkeur onder begeleiding, of anders als extra huiswerk). Een leerling kan via een exit-toets het ondersteuningstraject weer verlaten. Ook deze exit-toets wordt via de eigen vakdocent

Nederlands ter beschikking gesteld. De vakdocenten zorgen voor een goede overdracht van de brugklas naar de tweede, en van de tweede naar de derde klas.

In de brugklassen worden voor het bijspijkeren steunlessen ingezet van de herfstvakantie tot de meivakantie; in de hogere leerjaren werken de leerlingen zelfstandig aan digitaal materiaal dat hiertoe ter beschikking wordt gesteld.

De taalcoördinator brengt getotaliseerd in beeld hoe de leerlingen zich ontwikkelen m.b.t. de referentieniveaus; hoe het bijspijkeren en de overdracht daarvan verloopt; en geeft aan waar bijsturing nodig lijkt.

Voor leerlingen met dyslexie is er een apart dyslexiebeleid.

De praktische organisatie van de diagnostische toetsen (bestellen van de licentie, inroostering etc.) valt buiten het bestek van dit taalbeleid.

4.2 Boek in je tas

Het beleid is erop gericht om het “vrij lezen” te stimuleren. Alle leerlingen in klas 1 t/m 3 zorgen dat ze te allen tijde een leesboek bij zich hebben waarbij ze de mogelijkheid krijgen hierin te lezen wanneer ze bijvoorbeeld klaar zijn met een opdracht of een toets. Het gaat erom dat we de leerlingen stimuleren om niet alleen toetsgericht te lezen, maar om ook op zoek te gaan naar hun “homerun” boek waar ze veel ontspanning en voldoening uit kunnen halen.

De taalcoördinator zorgt ervoor dat leerlingen en docenten geïnformeerd worden over het project “boek in je tas”, stimuleert de invoering ervan, onderzoekt de implementatie en effecten van dit project, en onderhoudt contact met de mediatheek over mogelijkheden om het vrij lezen verder te stimuleren.

4.3 Taalverzorgingskaart

In het digitale tijdperk is het voor leerlingen niet meer vanzelfsprekend te schrijven in volzinnen, laat staan in een vloeiend handschrift. Veel leerlingen schrijven steeds minder en werken steeds meer op de computer. Dit komt het handschrift niet ten goede. Er is echter geen reden grafisch analfabetisme toe te staan. Vooral kortere geschreven antwoorden zullen ook in de toekomst handgeschreven blijven. We moeten eisen blijven stellen aan de leesbaarheid van dit handgeschreven werk. Niet alleen omdat de docent hierdoor de corrigerende taak makkelijker kan uitvoeren, maar vooral omdat slechte leesbaarheid de leerling belemmert in het formuleren/teruglezen van zijn antwoord.

Hiertoe voeren we de taalverzorgingskaart in. Leerlingen moeten er bij een schriftelijk werk altijd voor zorgen dat het voldoet aan de negen regels zoals beschreven op de kaart. Redenen voor het invoeren van de taalverzorgingskaart: leerlingen scoren beter als ze goed formuleren. Duidelijkheid geeft overzicht en overzicht geeft goede resultaten.

Deze kaart wordt op A6 formaat geplastificeerd in 30-voud aan iedere docent uitgereikt om tijdens toetsen te gebruiken. Voorlopig wordt de taalverzorgingskaart in klas 1 t/m 3 en in mavo 4 als pilot uitgeprobeerd bij toetsen, zonder consequenties voor het cijfer. Na evaluatie van eerste ervaringen in 2015/2016 kan worden besloten tot een eventuele bonuspuntregeling.

De taalcoördinator zorgt voor de implementatie van de taalverzorgingskaart en voor een evaluatie van de pilot.

TAALVERZORGINGSKAART

- Je scoort beter als je goed formuleert.
- Duidelijkheid geeft overzicht.
- Overzicht geeft betere resultaten.

Je zorgt er bij schriftelijk werk altijd voor dat de volgende zaken in orde zijn:

1. Je voor- en achternaam zijn correct vermeld, inclusief hoofdletters.
2. De naam van de docent is correct vermeld, inclusief hoofdletters.
3. Het vak staat vermeld (talen met hoofdletter).
4. Je beantwoordt de vragen in hele zinnen, tenzij de docent anders aangeeft.
5. Indien mogelijk herhaal je de kern van de vraag in je antwoord.
6. Je begint elke zin met een hoofdletter en je eindigt met een leesteken.
7. Bij toetsen sla je een regel over tussen de verschillende opdrachten.
8. Je zorgt voor leesbaar werk.
9. Je schrijft met een zwarte of blauwe pen.

4.4 Consensus over mondelinge presentaties en voor werkstukken

De taalcoördinator overlegt met vakgroepen om te komen tot een consensus over beoordelingscriteria voor mondelinge presentaties en werkstukken over de vakken heen. De schoolleiding ontvangt deze consensus liefst voor het eind van het schooljaar 2015/2016.

4.5 Grammaticaonderwijs

Gymnasium en de a/g brugklassen

Tussen de klassieke en moderne talen (inclusief Nederlands) vindt afstemming plaats over de wijze waarop grammaticaonderwijs op het gymnasium wordt gegeven.

Havo-Atheneum

Uiteraard wordt ook hier grammatica onderwezen maar dat kan soms met iets minder nadruk dan op het gymnasium. Verder geldt ook hier dat afstemming plaatsvindt tussen Nederlands en de overige talen over de gemeenschappelijke kern van de grammatica van de verschillende talen.

Mavo

Op de mavo is het beleid dat grammaticaonderwijs in dienst staat van werkwoordspelling en formulering.

De taalcoördinator initieert het overleg hierover tussen de betrokken vakgroepen.

Mocht het niet lukken om consensus te bereiken dan beslist de schoolleiding aan welke grammatica-afspraken de talendocenten zich dienen te houden op de verschillende afdelingen.

5 Coördinatie en implementatie van het beleid

Voor de bewaking van de implementatie en voor de coördinatie van het taalbeleid is het nodig om hier een aanspreekpunt voor af te spreken. Hiervoor wordt een aparte taak “taalcoördinator” in het leven geroepen.

De taalcoördinator

- brengt getotaliseerd in beeld hoe de leerlingen zich ontwikkelen m.b.t. de referentieniveaus; hoe het bijspijkeren en de overdracht daarvan verloopt; en geeft aan waar bijsturing voor bepaalde groepen nodig lijkt;
- zorgt ervoor dat leerlingen en docenten geïnformeerd worden over het project “boek in je tas”, stimuleert de invoering ervan, onderzoekt de implementatie en effecten van dit project, en onderhoudt contact met de mediatheek over mogelijkheden om het vrij lezen verder te stimuleren;
- zorgt voor de implementatie van de taalverzorgingskaart en voor een evaluatie van deze pilot;
- overlegt met vakgroepen om te komen tot een consensus over taalgericht vakonderwijs in het algemeen, en beoordelingscriteria voor mondelinge presentaties en werkstukken in het bijzonder;
- informeert collega's over de referentieniveaus en over taalgericht vakonderwijs;
- overlegt meermaals per jaar met het lid van de schoolleiding dat taalbeleid in de portefeuille heeft;
- adviseert de schoolleiding over toekomstige aanpassingen in het taalbeleid;
- zorgt voor een jaarlijkse rapportage aan de schoolleiding.

Voor de taak staan 100 klokuren ter beschikking.

Voorkeur is om de taak te laten uitvoeren door een tweetal docenten uit twee verschillende vakgroepen; dit ondersteunt ook de gedachte dat taalbeleid niet alleen een zaak is van docenten Nederlands. Deze twee docenten zouden ieder 50 klokuren krijgen voor de taak.

Vanaf schooljaar 2016/2017 is de portefeuille taalbeleid binnen de schoolleiding ondergebracht bij Nelleke Krijger.